

АНАЛІЗ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кучмієва Т.С.,

кандидат економічних наук,

доцент кафедри економічної кібернетики,

комп'ютерних наук та інформаційних технологій

Зозуля О. В., здобувач вищої освіти,

Миколаївський національний аграрний університет

Постановка проблеми. Сільське господарство є ключовою галуззю, що забезпечує продуктами та ресурсами велику кількість населення. Ефективне управління витратами на виробництво є стратегічною необхідністю для забезпечення сталого розвитку сільськогосподарського сектору. Аналіз витрат дозволяє виявити оптимальні шляхи оптимізації виробничих процесів, підвищення ефективності використання ресурсів, зменшення витрат і збільшення прибутковості підприємств, що має важливе значення для економічного зросту та забезпечення продовольчої безпеки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз витрат на виробництво підприємств вивчався численними вченими та експертами у галузі економіки та сільського господарства. Дослідження включають аналіз структури та динаміки витрат, врахування впливу різних факторів, таких як технологічні нововведення, ринкові умови та законодавство.

Метою та завданням полягає в систематичному дослідженні та оцінці фінансових, матеріальних та ресурсних затрат, спрямованих на виробництво аграрної продукції. Цей аналіз дозволяє виявити оптимальні шляхи оптимізації витрат, підвищення ефективності виробництва та прийняття обґрунтованих управлінських рішень для досягнення позитивних економічних результатів на сільськогосподарських підприємствах.

Виклад основного матеріалу. Аналіз витрат на виробництво продукції

сільськогосподарських підприємств є важливим елементом стратегічного управління в аграрній сфері. Він охоплює комплексне дослідження витрат на різні складові виробництва, такі як сировина, праця, енергія, обладнання та інші ресурси, щоб забезпечити оптимізацію виробничих процесів, підвищення ефективності виробництва та конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. Що дозволяє керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо управління ресурсами та планування стратегій розвитку для досягнення оптимальних економічних результатів. До основних аспектів відносять витрати на сировину, робочу силу, енергію, обладнання та інфраструктуру, а також ефективність використання ресурсів для підвищення продуктивності та конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств. На величину витрат виробництва впливають різні чинники, які можна об'єднати в дві загальні групи — зовнішні та внутрішні. До зовнішніх факторів включають державне регулювання економіки, економічну географію та політико-правове середовище, природно-кліматичні умови, еластичність цін реалізації, рівень цін на виробничі ресурси, рівень цін на сільськогосподарську продукцію. До внутрішніх факторів належать виробничі потужності сільськогосподарської техніки, впровадження інноваційних технологій виробництва, обслуговування діяльності з продажу продукції, економія ресурсів, бізнес, інформаційне забезпечення, організація управління і виробництва, планування і нормування витрат на всіх стадіях технологічного процесу виробництва, техніко-технологічне забезпечення, умови виробництва та ін.

У сільському господарстві в якості специфічних засобів виробництва є живі організми, рослини і тварини, розвиток та продуктивність яких підпорядковані біологічним законам, що зумовлює сповільненість кругообігу коштів. Вони різняться в галузях рослинництва й тваринництва, що в свою чергу вимагає індивідуального підходу до управління витратами виробництва, рівень яких може змінитися не тільки під дією техніко-економічних факторів, але й також біологічних. Так, у рослинництві тривалість обороту авансованих коштів становить приблизно рік, а в тваринництві, наприклад, в м'ясному

скотарстві – більше року. У рослинництві тривалість виробничого циклу не дає можливості щомісяця визначати нормативну й фактичну собівартість продукції, що зумовлює накопичення нормативних витрат за окремими видами робіт з вирощування сільськогосподарських культур. При цьому фактичні витрати та кінцеві фінансові результати діяльності (прибуток або збитки) визначають лише після закінчення періоду виробництва. Як наслідок, звітна калькуляція продукції рослинництва складається один раз на рік, і не потребує щомісячного перерахунку за нормами незавершеного виробництва. У тваринництві ж фактична собівартість продукції може визначатися щомісячно (молоко, яйця). Таким чином, процес відтворення в сільському господарстві тісно пов'язаний з дією природних та біологічних факторів [2].

Висновки. Отже, аналіз витрат виробництва та їх зміни є ключовим у прийнятті управлінських рішень. Ці витрати залежать від зовнішніх та внутрішніх факторів, що включають економічні, біологічні, технологічні та організаційні аспекти. Сільське господарство має специфічні особливості, такі як вагомість авансових витрат, вплив біологічних законів на продуктивність, тривалість виробничого циклу та сезонність, що потребує індивідуального управління витратами та врахування впливу природних факторів.

Список використаних джерел

1. Іщенко Я. Б. Організаційні основи побудови системи обліку витрат виробництва фермерських господарств *Регіональна економіка*. 2023. № 3.. С. 85-93.

2. Костякова А.А. Формування витрат виробництва в галузі рослинництва господарств. *Облік і фінанси*. 2022. № 2(76). С. 13-20.